

Студент 4 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ТА НАПРЯМИ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ

Анотація. Розглянуто правові засади діяльності Державної митної служби України та напрями їх удосконалення.

Аннотация. Рассмотрены правовые основы деятельности Государственной таможенной службы Украины и направления их совершенствования.

Annotation. The legal framework for the State Customs Service of Ukraine and the direction of improving them have been considered.

Ключові слова: митна служба, митна справа, Митний кодекс України.

Митна справа в Україні розвивається у певній гармонізації та уніфікації із загальноприйнятими в міжнародній практиці нормами та стандартами. Митне регулювання здійснюється відповідно до вимог Митного кодексу України (далі – МК), законів України та міжнародних договорів України. Наша держава може вступати в митні союзи з іншими державами, брати участь у діяльності міжнародних організацій з питань митної справи.

Під час дослідження теми проаналізовано роботи таких вчених України: як Бандурки О. М. [1], Гаращука В. М. [2], Настюка В. Я. [3] тощо.

Метою даної статті є висвітлення правових засад діяльності митної служби України. Досягнення мети потребує розв'язання таких завдань: визначити правові засади організації нормотворчої та правозастосовної діяльності митної служби, проблеми та напрями вдосконалення організаційних і управлінських механізмів у митних органах.

На сьогодні актуальною є організація роботи митниць з населенням, у тому числі громадськими формуваннями, з питань можливого виявлення шляхів та каналів незаконного переміщення через митний кордон товарів, іноземної та національної валюти, інших цінностей, установлення причетних до цього осіб чи зловживань з боку працівників митниць.

Упродовж еволюції митної системи України значних змін зазнало правове регулювання діяльності митних органів. На перших етапах еволюції митної системи особлива роль в управлінні митними органами була віддана законодавчій та виконавчій владі, на наступних етапах безпосереднє керівництво Державною митною службою України здійснюється Президентом України [4].

Державна митна служба України є спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі митної справи, була створена у 1991 році для спрямування, координації та контролю за діяльністю митних органів та організацій щодо виконання законодавства України з питань митної справи [5].

Митна служба України – це єдина загальнодержавна система, яка складається з митних органів та спеціалізованих митних установ та організацій [6]. З огляду на те, що саме на митні органи покладається обов'язок реалізації митної політики, розглянемо їх правовий статус більш детально.

Для реалізації функцій, покладених на митницю, необхідне здійснення митного контролю та митного оформлення товарів та транспортних засобів, які переміщуються через митний кордон України суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності. Митні органи здійснюють взаємодію з підприємствами в таких основних напрямках:

1. Організують проведення контролю за додержанням законодавства України у сфері митно-тарифної справи.
2. Сприяють захисту інтелектуальної власності учасників зовнішнь-економічних зв'язків, інших юридичних та фізичних осіб.
3. Застосовують заходи тарифного та нетарифного регулювання процесів при переміщенні товарів через митний кордон України.
4. Здійснюють митний контроль та митне оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України.
5. Здійснюють комплексний контроль спільно із Національним банком, дотримання правил переміщення валютних цінностей через митний кордон України [7].
6. Створюють сприятливі умови для прискорення товарообігу та пасажиропотоку через митний кордон України.
7. Надають інформаційно-аналітичні послуги.
8. Здійснюють верифікацію (установлення достовірності) сертифікатів походження товарів з України.

Митним кодексом України законодавчо визначені принципи митного регулювання, якими керуються митні органи. Так, згідно зі ст. 4 МК України [8], митне регулювання здійснюється на основі принципів: виключної юрисдикції України на її митній території, виключної компетенції митних органів України щодо здійснення митної справи, законності, єдиного порядку переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України, системності, ефективності, додержання прав та гарантованих законом інтересів фізичних та юридичних осіб, гласності та

До того ж такі принципи митного регулювання, як законність, системність, ефективність, додержання прав та інтересів фізичних та юридичних осіб, що охороняються законом, гласність та прозорість, є конституційними загальноправовими принципами діяльності будь-якого органу державного управління, тому вони також є принципами діяльності митної служби за всіма напрямками, у тому числі за напрямом взаємодії з підприємствами.

Державне регулювання діяльності митних органів в Україні здійснюється вищими органами державної влади України на основі прийнятих законів та інших нормативних актів. Митні органи України не мають права проводити оперативно-розшукові дії і не належать до правоохоронних. Це питання є вельми дискусійним, що з'ясувалося при прийнятті нового МК України [8]. На погляд автора, митні органи стовідсотково можуть бути віднесені до правоохоронних органів.

Здійснення митної політики України відповідно до законів України та координація діяльності міністерств, державних комітетів та відомств України з питань митної справи забезпечується Кабінетом Міністрів України [8]. До того ж КМ України встановлює розміри мита та зборів, плати за митні процедури, проводить переговори та укладає міжнародні договори України з митних питань у випадках, передбачених законами України, подає на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо вдосконалення системи митних органів України.

Державна митна служба України в межах своїх повноважень має право видавати накази та організувати і контролювати їх виконання. Нормативно-правові акти Держмитслужби України та її спільні акти з іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади, які зачіпають права, свободи й законні інтереси громадян або мають міжвідомчий характер, містять правові норми, розраховані на невизначене коло осіб, підприємств, установ, організацій і неодноразове застосування, незалежно від терміну їх дії та характеру відомостей, що в них містяться, у тому числі з грифами "Для службового користування", "Не для друку", "Таємно" та іншими, а також підлягають державній реєстрації в Міністерстві юстиції України на підставі Постанови Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади" від 28 грудня 1992 року [5]. Зареєстровані в установленому порядку нормативні акти Держмитслужби України є обов'язковими для виконання центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями всіх форм власності, а також громадянами.

З огляду на те, що збільшується кількість суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, а відповідно й обсяги зовнішньоторговельних операцій, виникають суперечливі ситуації між митними органами та суб'єктами господарювання особливо щодо митного оподаткування. Розв'язання даних проблем, серед яких особливе місце посідають питання визначення митної вартості чи класифікації товарів відповідно до товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності, можливе тільки за умови проведення кваліфікованої експертизи переміщуваних товарів, що матиме місце тільки при створенні розгалуженої системи митних лабораторій.

Комплекс напрямів і засобів розв'язання цих проблем спрямований на вдосконалення організаційних і управлінських механізмів взаємодії митних органів на всьому маршруті руху товарів. На першому етапі формування митної системи в Україні основними органами в ній були зовнішні митниці, на другому – підвищується значення внутрішніх митниць. Нинішній етап розвитку митної системи України потребує створення ще однієї ланки в цьому ланцюгу – мобільних митних груп. Основна мета їх створення – це митний контроль на етапі проходження вантажу між зовнішньою та внутрішньою митницею. Це надасть можливість не тільки розв'язувати проблеми порушення митних правил, а й забезпечити ефективну роботу митних органів у боротьбі з контрабандою.

Наук. керівн. Журнова К. О.

Література: 1. Бандурка О. М. Управління в органах внутрішніх справ України : підручник / О. М. Бандурка. – Х. : Ун-т внутр. справ, 1998. – 480 с. 2. Адміністративне право України : підручник для юрид. вузів і фак. / Ю. П. Битяк, В. В. Богущкий, В. М. Гарашук та ін. ; за ред. Ю. П. Битяка. – Х. : Право, 2000. – 520 с. 3. Настюк В. Я. Норми митного права теорія і практика застосування / Настюк В. Я. – Х., 2003. – 215 с. 4. Про Державну митну службу України Указ Президента України : в редакції Указу № 216/98 від 23.03.98 із змінами, внесеними згідно з Указами Президента станом від 30.03.2006 N 272/2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua. 5. Офіційний сайт Державної митної служби України. – Режим доступу : <http://www.customs.gov.ua>. 6. Правник. Інфо. Юридичний радник, юридичний словник, юриспруденція, юрисконсульт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pravnyk.info/>. 7. Митна справа : навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл. у 3-х т. Т. 1 / за ред. А. Д. Войцещука. – К. : ТОВ "ВД "Мануфактура", 2006. – 408 с. 8. Митний кодекс України: із змінами станом на 14 лютого 2011 р. – К. : Алерта, 2011. – 140 с. 9. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. : із змінами станом на 10 лип. 2007 р. / М-во юстиції України ; Офіц. вид. – К. : Ін Юре, 2007. – 134 с.